

Scenariusz nr 4: Co możemy zrobić dalej?**Katarzyna Brzeska i Renata Sapińska.****Czas zajęć:** 4x45 min.**Cel główny:**

- Zarejestrowanie potencjalnych dawców szpiku kostnego
- Rozpropagowanie wiedzy na temat nowotworów krwi i dawstwa szpiku kostnego

Cele szczegółowe:

Cele – po zajęciach uczniowie będą potrafili:

- wyjaśnić, w jaki sposób mogą dawać i otrzymywać różnego rodzaju wsparcie społeczne
- wypracować projekt działań co do propagowania informacji na temat nowotworów krwi
- współpracować w grupie
- identyfikować swoje mocne strony oraz planować sposoby ich rozwoju
- wyjaśnić, na czym polega umiejętność podejmowania decyzji

Materiały pomocnicze:

- papier – duży format
- flamastry
- kartki papieru, załączniki
- tablice korkowe
- pinezki, magnesy
- Załącznik nr 1. Schemat realizacji pomysłu (materiał dla uczniów)
- Załącznik nr 2. Plan realizacji zadania (materiał dla uczniów)
- Załącznik nr 3. Schemat do ewaluacji przeprowadzonych działań (materiał dla uczniów)

Uwaga! Scenariusz może być wykorzystany na godzinach wychowawczych lub przez koordynatora działań edukacyjnych na terenie szkoły ponadgimnazjalnej lub w dowolny inny sposób wybrany przez szkołę. Najbardziej wskazane jest realizowanie zajęć po lekcjach, przez koordynatora z uczniami, którzy sami zgłosili się na zajęcia, ponieważ są zainteresowani tematem i chcą działać. Jeśli będzie to w ten sposób zorganizowane to spotkania nie muszą trwać tylko 45 min, mogą w zależności od potrzeb być dłuższe lub krótsze.

Poniżej opisane zajęcia powinny być zrealizowane po obejrzeniu przez młodzież prezentacji przygotowanej przez Fundację DKMS. Mogą stanowić kontynuację jednego lub kilku zajęć, których scenariusze zawiera ta publikacja.

1. Po zakończeniu ww. prezentacji (albo po zapoznaniu się z nią i udziale uczniów w jednym lub w kilku z zajęciach z trzech zaproponowanych modułów tematycznych: „Nowotwory krwi – prawdy i mity”, dwóch scenariuszy w module drugim: „Uczymy się racjonalnego podejmowania trudnych decyzji” lub „Chcieć pomóc”, „Diagnoza, dar i... drugie życie”) koordynator działań edukacyjnych wyznaczony lub rekomendowany przez dyrektora szkoły informuje, że dla zainteresowanych zagadnieniem uczniów odbędzie się spotkanie na temat „Co możemy zrobić dalej?”. Podaje termin i miejsce spotkania. Spotkanie to ma charakter wstępny i organizacyjny.

2. Na spotkaniu organizacyjnym koordynator zbiera grupę uczniów, którzy chcą przystąpić do realizacji działań związanych z rozpropagowaniem wiedzy na temat nowotworów krwi, dawstwa szpiku oraz rejestracji potencjalnych dawców szpiku.

3. Koordynator ogłasza termin pierwszego spotkania merytorycznego (orientacyjnie: jedna godz. lekcyjna) dla zainteresowanych uczniów, prosząc ich o wcześniejsze przygotowanie materiałów na temat nowotworów krwi oraz dawców szpiku, co pozwoli na ugruntowanie wiedzy zdobytej podczas prezentacji przeprowadzonej przez pracowników Fundacji DKMS.

4. W wyznaczonym przez koordynatora terminie zostają przeprowadzone zajęcia z wykorzystaniem poniższego konspektu.

Przebieg zajęć

Zajęcia 1. (45 min.)

1. [15 min.] Burza mózgów: Poproś uczniów o podanie propozycji, co można zrobić, aby rozpropagować wiedzę na temat nowotworów krwi, dawstwa szpiku oraz rejestracji jako potencjalny dawca szpiku. Następnie spisz je na tablicy lub papierze dużego formatu. (Podczas tego etapu burzy mózgów pozwól zaistnieć wszystkim pomysłom, nawet tym najbardziej niedorzecznym bez ich oceny i krytyki.) Wszystkie propozycje należy zanotować. Jeśli nie padnie taka propozycja sam koniecznie zaproponuj zorganizowanie akcji rejestracji potencjalnych dawców w szkole.)

3. [15 min.] Weryfikacja pomysłów uczniowskich: Na tym etapie zastanawiaj się z uczniami, które z podanych przez nich propozycji są realne i możliwe do przeprowadzenia przez młodzież szkolną.

4. [9 min.] Wybór pomysłów do realizacji: Na tym etapie uczniowie podejmują decyzję, które z pomysłów będą realizowane. Jako koordynator (nauczyciel, pedagog lub psycholog szkolny, edukator zewnętrzny) powinieneś doprowadzić do wybrania kilku najlepszych pomysłów.

5. [5 min.] Podział uczniów na grupy i przydzielenie działań: Podziel uczniów na tyle grup, ile zostało wybranych pomysłów do realizacji (każda grupa odpowiedzialna jest za realizację jednego działania). Rozdaj każdej grupie załącznik nr 1 (powiel go przed zajęciami w liczbie „na zapas”, by na pewno wystarczyło dla każdej z grup) i poproś o zastanowienie się nad sposobem realizacji przydzielanych działań tak, aby na najbliższym spotkaniu mieli już ogólny ich zarys. Zachęć uczniów do skorzystania z załącznika i powiedz, że na najbliższym spotkaniu będą opracowywać szczegółowy plan działań.

6. [1 min.] Zakończenie zajęć: Podziękuj uczniom za spotkanie i wyznacz termin kolejnego spotkania.

Informacje dla koordynatora, niezbędne do sprawnego i prawidłowego zorganizowania akcji rejestracji potencjalnych dawców szpiku w szkole:

Jednym z przyjętych do realizacji zadań jest zorganizowanie akcji rejestracji potencjalnych dawców szpiku w szkole. Adresatami organizacji Dnia Dawcy mogą być uczniowie, nauczyciele, rodzice oraz mieszkańcy okolicy, w której zlokalizowana jest szkoła. W tej propozycji kluczowym elementem jest kontakt koordynatora działań szkolnych z pracownikiem Fundacji DKMS w celu ustalenia szczegółów akcji rejestracji. **Pracownik Fundacji DKMS prześle do koordynatora działań informator organizacji zawierający szczegółowy opis wszystkich czynności oraz będzie w ciągłym kontakcie telefonicznym z koordynatorem szkolnym.** Poniżej znajduje się ramowy plan organizacji wydarzenia:

- Ustalenie miejsca akcji w porozumieniu z Pracownikiem Fundacji DKMS
- Ustalenie godzin rejestracji w porozumieniu z Pracownikiem Fundacji DKMS
- Zorganizowanie grupy wolontariuszy, którzy będą należeć do grupy inicjatywnej
- Pozyskanie patronatów honorowych w oparciu o pisma przygotowane przez pracownika Fundacji DKMS
- Przeprowadzenie akcji informacyjnej z użyciem różnych narzędzi komunikacji (plakaty, media społeczne, media lokalne, inne działania).

Można wykorzystać pomysły uczniów na przeprowadzenie akcji informacyjnej.

- Rejestracja potencjalnych dawców (pobieranie wymazu z jamy ustnej)

Znalezienie zgodnego dawcy jest bardzo trudne, dlatego im więcej osób zarejestrowanych tym większe szanse na znalezienie zgodnego dawcy szpiku dla osoby chorej.

W trakcie pracy nad realizacją tego działania warto odsyłać uczniów do następującej strony internetowej:

<http://www.giganci.pl/index.php/dzienna/wydarzenia/news/207-dzie-dawcy-szpiku>

Zajęcia 2. (45 min.)

Jako osoba prowadząca powinieneś sam dostosować czas poszczególnych części zajęć (podany czas jest jedynie orientacyjny). Czas ten zależy od ilości grup, ale też od zdolności utrzymania zaangażowania i koncentracji przez uczniów

1. [15 min.] Praca w grupach: Uczniowie siadają w swoich grupach. Rozdaj każdej z grup załącznik nr 2. Powiedz, że jest to coś w rodzaju „instrukcji obsługi” – pomoc przy tworzeniu własnego planu działań. Poproś uczniów o zapoznanie się z załącznikiem i na jego podstawie o opracowanie scenariusza działań niezbędnych do realizacji przydzielonego zadania. Powiedz uczniom, że scenariusz musi być bardzo dokładny.

2. [29 min.; czas przeznaczony na każdą grupę jest zależny od ilości grup] Wstępna prezentacja efektów pracy grup: Po czasie przeznaczonym na pracę, poproś grupy o prezentację. Chodzi o to żeby uświadomić uczniom, że scenariusz musi być bardzo dokładny i szczegółowy. Jeśli w trakcie prezentacji okazuje się, że uczniowie nie mają tak szczegółowych scenariuszy, przerwij ich prezentację w sposób kulturalny, wskaż braki zadając odpowiednie pytania do scenariusza (to pokaże uczniom na co powinni byli zwrócić uwagę w trakcie jego konstruowania) i poproś o uzupełnienie lub udziel pomocy w ich uszczegółowieniu. Poproś następną grupę o przedstawienie pracy. Podczas prezentacji grupa musi wiedzieć, kto jest odpowiedzialny za co i jakie są ich konkretne działania.

Poniższy przykład pokazuje, jak może wyglądać taka analiza scenariusza uczniowskiego. Pokazuje również Twoją pomoc – uświadamiasz uczestnikom braki w ich scenariuszach i zwracasz uwagę na istotne informacje. Uczniowie innych grup słuchając Twoich uwag też uczą się i zaczynają dostrzegać braki we własnych scenariuszach.

Przykład:

Jednym z przyjętych do realizacji zadań jest organizacja Dnia ludzi chorych na nowotwory krwi.

Uczniowie prezentują scenariusz:

Oplakatowanie szkoły. Uczniowie przechodzą do następnego punktu swojego scenariusza. Przerwij im i zapytaj o konkrety – Kiedy? Gdzie? Jakie plakaty? Jaka treść? Kto to zrobi? Młodzież odpowiada lub nie – bo nie jest na takie pytania przygotowana. Poproś uczniów o uzupełnienie tych danych i przejdź do następnego punktu scenariusza i analizuj go z uczniami w podobny sposób. Chodzi o to, abyś pokazał uczniom, jakie szczegółowe informacje musi zawierać scenariusz realizacji ich zadania, wszystko musi być opracowane bardzo dokładnie

Przykład modelowy stworzonego przez grupę scenariusza

Jednym z przyjętych do realizacji zadań jest prowadzenie stałej audycji w radiowęźle szkolnym w każdą środę tygodnia w czasie długiej przerwy. Informacja podana do wiadomości będzie poświęcona nowotworową krwi i dawstwu szpiku.

Zawarte informacje (ramówka):

- Statystyka
- Mity
- Fakty
- Adresy i numery telefonów, informacje
- Odpowiedzi na pytania
- Osoba koordynująca na terenie szkoły akcję, która udzieli wszelkich informacji

Wiadomości nie będą przekraczać 5 minut. Wiadomości będą tworzyć i prowadzić uczniowie X, Y, Z. Za trzy dni zostanie przedstawiony koordynatorowi dokładny tekst pierwszej audycji do recenzji a z nim również grafik wystąpień uczniowskich w audycji. Pierwsza audycja zaplanowana jest na dzień (konkretna data). W audycji podana będzie informacja o możliwości składania pytań w formie pisemnej, związanych z tematem, do skrzynki umieszczonej przy wejściu do szatni. Na wszystkie pytania będą udzielane odpowiedzi podczas wiadomości. Skrzynkę skonstruuje i umieści na dwa dni przed pierwszą emisją audycji uczeń A.

Sprawdź scenariusze wszystkich grup w podobny sposób, uświadamiając uczniom konieczność przygotowania bardzo szczegółowych scenariuszy.

3. [1 min.] Zakończenie zajęć: Podziękuj uczniom za spotkanie, poproś o dokładne uzupełnienie scenariuszy i wyznacz kolejne – ostatnie spotkanie

Zajęcia 3. (45 min.)

Jako osoba prowadząca spotkanie i tym razem dostosuj czas zajęć do ilości grup i poziomu skomplikowania scenariuszy. Analizę prowadź na forum. Wówczas istnieje możliwość podpowiedzi rozwiązań przez innych uczestników. Jeśli jednak ta forma nie jest wygodna analizuj każdy scenariusz z grupą indywidualnie.

Na tym spotkaniu należy dopracować wszystkie scenariusze, ustalić dokładne terminy realizacji, terminy konsultacji z koordynatorem, osoby odpowiedzialne za poszczególne działania. Uczniowie przedstawiają gotowe projekty – bardzo dokładne – np. plakatów, wystroju gabloty, tekstu przeznaczonego do druku w szkolnej gazetce, tekstu szkolnego przedstawienia, konstrukcji bazy danych dotyczących dawców, kontaktów itp. – w zależności od przyjętych działań.

Może okazać się, że grupy potrzebować będą dodatkowych konsultacji. Wtedy pomocne będą spotkania z nimi we wcześniej ustalonych terminach poza czasem zajęć.

Zajęcia 4. (45 min.)

Spotkanie powinno odbyć się po zrealizowaniu całego projektu – np. pod koniec roku szkolnego. Celem tego spotkania jest ewaluacja projektu.

Wyjaśnij wszystkim, że jest to spotkanie ewaluacyjne. Ma ono na celu zebranie informacji na temat popełnionych błędów i ich skutków oraz tych działań, które okazały się bardzo dobre i przyniosły oczekiwane efekty. Takie spotkanie służy uświadomieniu sobie czego na przyszłość unikać, co poprawić i w jaki sposób, co wzmacniać i dalej wykorzystywać, a z czego całkowicie zrezygnować lub o co powiększyć zakres działań.

Przebieg zajęć

1. [20 min] Praca w grupach: Uczniowie siadają w swoich grupach. Rozdaj uczniom kartki stanowiące załącznik nr 3 scenariusza i poproś aby każda grupa przeanalizowała przebieg realizacji swoich działań i oceniła je według podanego w załączniku schematu: działania udane, działania nieudane, działania potrzebne, działania niepotrzebne. Zwróć uwagę, by uczniowie zastanowili się nie tylko nad przykładami poszczególnych operacji, ale także spróbowali wyjaśnić ich

przyczyny oraz dokonać oceny działań. Poproś także uczniów aby zastanowili się jakie trudności napotkali w trakcie realizacji, co było przeszkodą nie do pokonania, a z czym można było sobie łatwo poradzić i w jaki sposób.

2. [20 min] Przedstawienie wniosków z ewaluacji: Poproś grupy o przedstawienie wniosków ewaluacji. Uczniowie prezentują informację według tego samego schematu, z którym dokonywali własnych analiz. Jeśli w trakcie prezentacji nasuwają Ci się jakieś pytania, zadaj je. Zachęć słuchających, by zadawali pytania grupie prezentującej efekty własnej pracy.

3. [4 min] Podsumowanie: Po zakończeniu prezentacji przez grupy zapytaj wszystkich

o ogólne wrażenia z całej akcji. Zapytaj czy ich zdaniem takie akcje są potrzebne. Na koniec zadaj pytanie czy jeszcze raz wzięliby udział w takiej akcji np. w przyszłym roku. Zapytaj też, czy może znają osoby, które chciałyby przyłączyć się do organizacji takiej akcji? Zapewnij uczniów, że jeśli będzie organizowana podobna akcja w późniejszym terminie będą w pierwszej kolejności powiadomieni o jej przeprowadzeniu.

4. [1 min] Zakończenie: Podziękuj wszystkim za włożony wysiłek, chęci, zaangażowanie i bardzo dobrze wykonaną pracę, która była ogromnym przedsięwzięciem.

Załącznik nr 1. Schemat realizacji pomysłu (materiał dla uczniów)

Schemat pomocny przy planowaniu działań niezbędnych do realizacji wybranego przez Was pomysłu

- Temat działania** - tu określcie jaki pomysł będziecie realizować.
- Cele** - tu określcie, co chcecie osiągnąć po zrealizowaniu tego pomysłu, czyli po co to robicie.
- Termin realizacji pomysłu** - tu określcie kiedy wasz pomysł ma być w pełni ukończony, czyli ustalcie datę jego realizacji. Dzięki temu będziecie wiedzieć ile macie czasu na przygotowania i jak rozplanować poszczególne działania w czasie.
- Plan działań** - tu określcie krok po kroku, co zamierzacie zrobić aby osiągnąć zamierzony cel (cele) i zrealizować pomysł oraz to, czego potrzebujecie w każdym punkcie planu do jego realizacji. Warto posłużyć się tabelą, która pełni rolę drogowskazu w planowaniu Waszych działań:

Co robimy?	Co jest nam potrzebne?	Kto się tym zajmie, czyli kto za to odpowiada?	Na kiedy to ma być zrobione?

- Kontakt** - na koniec ustalcie jak się będziecie kontaktować ze sobą, czy wybieracie lidera grupy (jeśli tak podajcie jego personalia), czy planujecie spotkania grupy i jak często, gdzie itp. Wymieńcie się telefonami lub w inny sposób ustalcie sposób komunikacji. Dzięki temu będziecie wiedzieć do kogo się zwracać w razie niejasności i zapewni Wam to przepływ informacji w grupie.

Załącznik nr 2. Plan realizacji zadania (materiał dla uczniów)

Będziecie teraz tworzyć szczegółowy plan pracy prowadzącej do zrealizowania Waszego zadania. Ważne jest, abyście rozumieli, że w scenariuszu powinny być zawarte wszystkie niezbędne dane do jego realizacji, np.:

- rodzaje działań,
- terminy realizacji poszczególnych działań
- nazwiska osób odpowiedzialnych
- zakres zagadnień
- telefony lub strony internetowe organizacji, godziny pracy
- terminy spotkań z organizacjami pozaszkolnymi i osoby za te spotkania odpowiedzialne itp.

Wasz plan powinien być przejrzysty i logiczny. Pozwoli to Wam na pełne zrozumienie jego konstrukcji i sprawi łaćwotę w jego odczytaniu. Wszystkie niezbędne uwagi zawrzyjcie w Waszym scenariuszu. W ten sposób nic Wam nie umknie. Spróbujcie wykorzystać schemat do stworzenia Waszego własnego projektu.

SCHEMAT DO STWORZENIA PLANU DZIAŁAŃ

Etap nr

Cel działania:

Co robimy (krok kroku):	Niezbędne rzeczy (wszystko to co jest potrzebne)	Osoba odpowiedzialna	Konkretna data realizacji	Uwagi
1.	- - -		
2.	- - -		
3.	- - -		

Załącznik nr 3. Schemat do ewaluacji przeprowadzonych działań (materiał dla uczniów)

Macie już za sobą przeprowadzoną akcję, której wykonania podjęliście się jakiś czas temu. Warto zastanowić się nad jej przebiegiem, dokonać oceny stopnia osiągniętych celów i na tej podstawie wyciągnąć wnioski na przyszłość. Służy temu ewaluacja, którą właśnie macie przeprowadzić.

Zastanówcie się i spróbujcie wypełnić tabelę, której schemat przedstawiono poniżej

Co planowaliśmy?	Co zrobiliśmy?	Jakie trudności napotkaliśmy?	Jak sobie poradziliśmy z trudnościami?	Czego nie zrobiliśmy?	Dlaczego tego nie zrobiliśmy?

Na koniec spróbujcie odpowiedzieć na poniższe pytania:

1. Czy zrealizowaliście zamierzone przez Was cele? Gdybyście jeszcze raz mieli to robić, co zrobilibyście inaczej?
2. Jakie trudności napotkaliście przy realizacji projektu? Jak je rozwiązaście?
3. Czy Wasz projekt spowodował jakieś zmiany na lepsze w szkole, jej otoczeniu lub w gminie? Jak myślicie - czy będą one chwilowe czy długotrwałe?
4. Co jeszcze można zrobić w sprawie, którą się zajmowaliście? Co możecie zrobić Wy, a co inni?
5. Czy praca nad realizacją projektu zmieniła Twój stosunek do zagadnienia, którym się zajmowałeś, do osób, z którymi pracowałeś, do społeczności, w której realizowałeś projekt? W jaki sposób?
6. Czy Wasz projekt zakończył się sukcesem? Dlaczego tak uważasz?
7. Inne uwagi.

Źródło: J. Królikowski, *Metoda projektów w edukacji obywatelskiej*. W: „Kształcenie obywatelskie. Scenariusze lekcji.” pod redakcją A. Pacewicz. Warszawa 1995, Centrum Edukacji Obywatelskiej